

## Research Paper

# Investigating the mediating role of academic self-efficacy in the relationship between successful academic identity, epistemological beliefs, basic psychological needs, and students' achievement motivation



Jeyran. Moradi<sup>1</sup> , Yahya. Yarahmadi<sup>2\*</sup> , Mahmoud. Goodarzi<sup>3</sup> & Omid. Moradi<sup>3</sup>

1. PhD student, Department of Psychology, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Psychology, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.
3. Assistant Professor, Counseling Department, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.



**Citation:** Moradi, J., Yarahmadi, Y., Goodarzi, M & Moradi, O. (2022). [Investigating the mediating role of academic self-efficacy in the relationship between successful academic identity, epistemological beliefs, basic psychological needs, and students' achievement motivation (Persian)]. *Journal of School Psychology and Institutions*, 11(3):86-97. <https://doi.org/10.22098/jsp.2022.1810>

doi: 10.22098/jsp.2022.1810



### Article Info:

Received: 2019/12/09

Accepted: 2022/10/09

Available Online: 2022/12/21

### Key words:

Achievement motivation, epistemological beliefs, self-efficacy, essential needs, successful academic identity.

## ABSTRACT

**Objective:** Motivation is an intrinsic phenomenon that drives the individual into action and derives from one's needs. In order to increase students' motivation, it is necessary to develop indicators such as successful academic identity, ethological beliefs and basic needs.

**Methods:** This study was descriptive-correlational. The population of the present study is all female students studying in eleventh grade in districts 1, 2 and 3 in Kermanshah in the academic year of 2017-2018.

**Results:** The results showed that there is a significant relationship between successful academic identities, epistemological beliefs, basic needs of students and academic motivation ( $p < 0.05$ ). The results also confirm the mediating role of self-efficacy in the relationship between successful academic identities, epistemological beliefs, students' basic needs, and their academic achievement ( $p < 0.05$ ).

**Conclusion:** Therefore, attention to variables such as self-efficacy, basic needs of students, epistemological beliefs, and successful academic identity are necessary to increase students' motivation for student achievement.

## Extended Abstract

### 1. Introduction

In every educational system, the academic progress of students is one of the indicators of success in scientific activities. Measuring the level of academic progress and factors affecting it are among the major issues that have attracted the attention of various researchers. Considering that the rate of academic progress and decline is one of the efficiency criteria of the educational system, the discovery and study of variables affecting academic performance leads to a better understanding and prediction of effective variables in the school. Therefore, examining the variables that are related to the motivation of academic progress in students is one of the basic topics of research in the education

system. The study of effective factors on the motivation of academic progress has been more and more noticed by education specialists during the last three decades. From the point of view of psychologists as well as teachers, motivation is one of the key concepts and is used to explain different levels of performance. Motivation is the main cause of behavior and can be defined as the driving force of human activities and the factor of learning.

### 2. Materials and Methods

The current research is of a descriptive-correlation study, which investigated the relationship between predictor and criterion variables with the presence of a mediator variable. The study was conducted with the aim of investigating the mediating role of academic self-efficacy in the relationship between successful academic identity, epistemological

\*Corresponding Author:

Yahya. Yarahmadi

Address: Assistant Professor, Department of Psychology, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

Tel: +98 (918) 8309244

E-mail: [yyarahmadi@gmail.com](mailto:yyarahmadi@gmail.com)

beliefs, basic psychological needs and students' progress motivation. The statistical population of the current research is all working female students studying in the 11th grade of the 1st, 2nd and 3rd districts of Kermanshah in the academic year 97-98. According to the statistics obtained from Kermanshah city education office, the mentioned population is about 3699 people. The number of sample people is equal to 400 11th grade female students who were selected using multi-stage cluster random sampling. In this way, 2 schools from each district (total of 6 schools from three districts), 3 classes from each school (total of 18 classes in three districts) were selected from among the schools of Kermanshah, districts one, two and three. The questionnaire was distributed to all the students of the sample classes and finally 400 completed questionnaires were collected.

### 3. Results

One of the conditions for using path analysis is the normality of the variables. The results of the Kolmogorov-Smirnov test to check the normality of the data distribution showed that the obtained Z value was not significant in all variables ( $p < 0.05$ ). The research results showed that there is a relationship between successful academic identity, epistemological beliefs, and basic needs there is a significant relationship between students and academic motivation. Also, the results confirm the mediating role of self-efficacy in the relationship between successful academic identity, epistemological beliefs, basic needs of students and their academic progress. Therefore, it is necessary to pay attention to variables such as self-efficacy, students' basic needs, epistemological beliefs and successful academic identity in increasing students' progress motivation.

**Table 1. Variance analysis test to check the significance of the regression model for predicting progress motivation based on research variables**

	Source	MM	df	MS	Fisher	P
Academic identity	Regression	798.011	1	266.003		0.001
	residual	517.102	398	3.024		
	total	1315.112	399			
Epistemological beliefs	Regression	901.912	5	150.319	6.117	0.001
	residual	413.200	394	2.460		
	total	1315.112	399			
Basic psychological needs	Regression	845.805	3	281.935	5.614	0.001
	residual	641.166	396	1.619		
	total	1486.971	399			

### 4. Discussion and Conclusion

The results of the research showed that successful academic identity motivates progress. Therefore, it creates a high sense of academic self-efficacy in them. On the other hand, academic self-efficacy increases the motivation of academic progress, involvement and perseverance in problems and failures. According to the results obtained from the present research, the following suggestions are presented in order to improve the academic motivation of students: it is suggested to pay attention to the richness of educational environments and to move towards the development of successful academic identity dimensions. It is necessary to create an evaluation and recognition system in this area before students enter different academic or university courses, and according to its findings, lesson planning and teaching should be done. Familiarizing teachers, education specialists, students and professors with epistemological beliefs and adapting their teaching methods to this important and flexible component in teaching and learning. Teachers who want students to engage in homework should provide a learning environment that supports the fulfillment of students' psychological needs. The important role that teachers play in helping students develop this source of motivation

is provided through classes that support students' autonomy, which in turn fulfills their basic needs.

### 5. Ethical Considerations

#### Compliance with ethical guidelines

All ethical principles are considered in this article. The participants were informed about the purpose of the research and its implementation stages. They were also assured about the confidentiality of their information and were free to leave the study whenever they wished, and if desired, the research results would be available to them.

#### Funding

This research did not receive any grant from funding agencies in the public, commercial, or non-profit sectors.

#### Authors' contributions

All authors have participated in the design, implementation and writing of all sections of the present study.

#### Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

## مقاله پژوهشی

## بررسی نقش واسطه‌ای خودکارآمدی تحصیلی در رابطه بین هویت تحصیلی موفق، باورهای معرفت‌شناختی، نیازهای اساسی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان

جیران مرادی<sup>۱</sup>، یحیی یاراحمدی<sup>۲\*</sup>، محمود گودرزی<sup>۳</sup> و امید مرادی<sup>۴</sup>

۱. دانشجوی دکتری گروه روان‌شناسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

۳. استادیار گروه مشاوره، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

## چکیده

**هدف:** انگیزه پدیده‌ای است درونی که فرد را از درون به فعالیت واداشته و منبعث از نیازهای فرد است. در این میان جهت افزایش انگیزه دانش‌آموزان لازم است به پرورش شاخص‌هایی از قبیل هویت تحصیلی موفق، باور معرفت‌شناختی و نیازهای اساسی پرداخت.

**روش‌ها:** پژوهش حاضر از نوع توصیفی - همبستگی بوده است. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان دختر شاغل به تحصیل در پایه‌ی یازدهم ناحیه‌ی ۱ و ۲ و ۳ در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در کرمانشاه است. نمونه مورد نظر برای انجام پژوهش با بکارگیری روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای و با استفاده از فرمول کوکران ۴۰۰ نفر برآورد گردید.

**یافته‌ها:** نتایج تحقیق نشان داد که بین هویت تحصیلی موفق، باورهای معرفت‌شناختی، نیازهای اساسی دانش‌آموزان و انگیزش تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد ( $p < 0/05$ ). همچنین نتایج موبد نقش واسطه‌ی خودکارآمدی در رابطه میان هویت تحصیلی موفق، باورهای معرفت‌شناختی، نیازهای اساسی دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی آن‌هاست ( $p < 0/05$ ).

**نتیجه‌گیری:** بنابراین، توجه به متغیرهایی همچون خودکارآمدی، نیازهای اساسی دانش‌آموزان، باورهای معرفت‌شناختی و هویت تحصیلی موفق در افزایش انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان امری ضروری است.

## اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۹/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۱۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۰۹/۳۰

## کلیدواژه‌ها:

انگیزش پیشرفت، باورهای معرفت‌شناختی، خودکارآمدی، نیازهای اساسی، هویت تحصیلی موفق.

## مقدمه

در هر نظام تعلیم و تربیت میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان یکی از شاخص‌های موفقیت در فعالیت‌های علمی است. سنجش میزان پیشرفت تحصیلی و عوامل مؤثر بر آن از جمله مسائل عمده‌ای هستند که توجه محققان مختلف را به خود جلب کرده‌اند (قمری، ۱۳۹۲). با توجه به اینکه میزان پیشرفت و افت تحصیلی یکی از ملاک‌های کارایی نظام آموزشی است، کشف و مطالعه متغیرهای تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی، به شناخت بهتر و پیش‌بینی متغیرهای مؤثر در مدرسه می‌انجامد؛ بنابراین، بررسی متغیرهایی که با انگیزه پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان رابطه دارد، یکی از موضوعات اساسی پژوهش در نظام آموزش و پرورش است. مطالعه عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت تحصیلی طی سه دهه اخیر بیش از پیش مورد

توجه متخصصان تعلیم و تربیت قرار گرفته است (علی بخشی و زارع، ۱۳۸۹).

از دید روان‌شناسان و همچنین معلمان، انگیزش<sup>۱</sup>، یکی از مفاهیم کلیدی است و برای توضیح سطوح مختلف عملکرد به کار می‌رود. انگیزش عامل اصلی بروز رفتار است و می‌توان آن را نیروی محرک فعالیت‌های انسان و عامل یادگیری او تعریف کرد (لانگ و همکاران<sup>۲</sup>، ۲۰۱۷). همچنین برای توضیح و تبیین تفاوت بین دانش‌آموزانی که استعداد یکسان برای یادگیری دارند، اما پیشرفت تحصیلی آن‌ها متفاوت است، می‌توان از این مفهوم استفاده

1. motivation
2. Luong, Strobel, Wollschläger, Greiff, Vainikainen & Preckel

\* نویسنده مسئول:

یحیی یاراحمدی

نشانی: استادیار گروه روان‌شناسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

تلفن: ۸۳۰۹۲۴۴ (۹۱۸) ۰۹۸

پست الکترونیکی: yarahmadi@gmail.com

تعریف می‌شوند (مارتوس و سالی<sup>۶</sup>، ۲۰۱۷). براساس نظریه‌ی خود تعیین‌گری، نیازهای اساسی روان‌شناختی، نیازهای ذاتی و جهان شمول بوده که در همه فرهنگ‌ها قابل مشاهده هستند و ارضای آن‌ها با پیامدهای مثبت روان‌شناختی همراه است (واندر کامن<sup>۷</sup>، ۲۰۱۴). راتل و داجتس<sup>۸</sup> (۲۰۱۴) رابطه نیازهای اساسی روان‌شناختی را با سازگاری تحصیلی، درگیری تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و پیشرفت تحصیلی نشان دادند. در دهه‌های اخیر، در حوزه‌ی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی، روان‌شناسان تربیتی به متغیرهای شناختی و انگیزشی متفاوتی، مانند راهبردهای یادگیری، جهت‌گیری هدف، باورهای معرفت-شناختی<sup>۹</sup>، خودکارآمدی<sup>۱۰</sup>، خودتنظیمی، و فراشناخت توجه نشان داده‌اند. یکی از عوامل همانگونه که ذکر شد، باورهای معرفت‌شناختی است. باورهای معرفت‌شناختی نظریه‌های یادگیرندگان در مورد دانستن، ماهیت دانش و کسب دانش است (حسینی منش، امیدیان و برزگر بفرویی، ۱۳۹۶). مطالعات شومر و پژوهشگران دیگر، تأثیر باورهای معرفت‌شناختی را بر ادراک دانش‌آموزان از موضوعات درسی و میانگین نمره‌ی کلاسی دانش‌آموزان نشان داد. دانش‌آموزان دارای باورهای خام مانند: «دانش ساده است»، «توانایی برای یادگیری ذاتی است» و «یادگیری سریع اتفاق می‌افتد»، نمره‌های کمتری داشتند (شومر ایکینز و همکاران<sup>۱۱</sup>، ۲۰۰۵). علاوه بر آن که باورهای معرفت‌شناختی بر فرآیندهای شناختی یادگیرندگان اثر می‌گذارد، در انگیزش آنان مانند جهت‌گیری در هدف برای پیشرفت و خودکارآمدی نیز نقش دارد. جهت‌گیری هدف به دلایلی اشاره دارد که باعث درگیر شدن دانش‌آموزان در یک تکلیف می‌شود؛ و شامل جهت‌گیری هدف عملکردی و جهت‌گیری هدف یادگیری است (حسینی منش، امیدیان، بفرویی، ۱۳۹۶). خودکارآمدی نیز، اشاره به باورهای افراد درباره‌ی توانایی یادگیری و انجام کارها به بهترین شکل دارد.

مفهوم خودکارآمدی، ریشه در نظریه‌ی یادگیری - اجتماعی بندورا<sup>۱۲</sup> دارد (۱۹۹۷) دارد که بعدها در نظریه شناختی - اجتماعی وی بسط و گسترش یافت (دافین و همکاران<sup>۱۳</sup>، ۲۰۱۲).

1. Destein
2. identity
3. Was, Harthy & Oden
4. Hou
5. basic psychological needs
6. Martos & Sally
7. Vandercammen, Hofmans & Theuns
8. Ratelle & Duchesne
9. epistemological beliefs
10. self-efficacy
11. Schommer-Aikins, Duell & Hutter
12. Bandura
13. Duffin, French & Patrick

کرد. روان‌شناسان، انگیزش را فرآیندی درونی تعریف کرده‌اند که رفتار را در طول زمان، فعال، هدایت و حفظ می‌کند و انگیزش را به دو دسته " درونی " و " بیرونی " تقسیم کرده‌اند (حسن‌زاده، ۱۳۸۱). انگیزش درونی، انگیزشی است که بر عوامل شخصی همچون نیازها، علائق، کنجکاوی و احساس لذت مبتنی است و انگیزش بیرونی انگیزشی است که بر دسترسی به عوامل بیرونی همچون پاداش و تأیید دیگران و یا اجتناب از تنبیه مبتنی است (شیخ‌الاسلامی و رضویه، ۱۳۸۴). قمری (۱۳۹۲) در پژوهش خود دریافت که بین انگیزش درونی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. میزان انگیزش درونی در بین دانش‌آموزان دختر و پسر متفاوت نیست؛ اما میزان پیشرفت تحصیلی دختران بیشتر از پسران است و هرچه سطح انگیزش تحصیلی دانش‌آموز بیشتر باشد، سطح پیشرفت تحصیلی او نیز بیشتر خواهد بود. همچنین دستین<sup>۱</sup> (۲۰۱۶) ادعا می‌کند که انگیزش فرد به شدت تحت تأثیر نوع هویت وی است.

مفهوم هویت<sup>۲</sup> (خود) با کلمات دقیق قابل تعریف نیست و تا حدی مبهم است. هویت شامل تداوم و ثباتی است که مشخص‌کننده افراد است، علیرغم تغییراتی که در زمان پیدا می‌کند و نقش‌هایی که در هر مرحله از زندگی به عهده می‌گیرند. شکل‌گیری هویت طی یک توالی از مراحل رشدی روی می‌دهد (فرامرزی، مکتبی، قاسمی خواه، فرزادی، ۱۳۹۵). واز و همکاران<sup>۳</sup> (۲۰۰۹) معتقدند که هویت یک سازه چند بعدی است و انواع مختلفی دارد. برای مثال، هویت قومی، هویت شغلی، هویت اجتماعی و هویت تحصیلی. بنا به گفته حجازی، لواسانی و امانی (۲۰۱۲) هویت تحصیلی یکی از زمینه‌های مورد مطالعه در عرصه‌های تحصیلی است که می‌تواند بر رفتارهای کلاس و تمایل به رفتن به مدرسه تأثیر بگذارد. هویت تحصیلی بازتابی از انواع شایستگی‌ها، خودمختاری، هدفمندی، باورهای کارآمدی و تجربه‌های هیجانی رایجی است که نوجوانان در کلاس‌های درس با همسالان و معلمان خود دارند و مشخصه آن چگونگی عمل کردن در عرصه‌های تحصیلی است (رحیمی و فرهادی، ۱۳۹۶). هو<sup>۴</sup> (۲۰۱۵) بر این باور است که هویت فرد بر انگیزش تحصیلی و در ادامه‌ی موفقیت تحصیلی وی مؤثر است.

از دیگر عوامل مرتبط با انگیزش پیشرفت نیازهای روان‌شناختی است. به این صورت که اگر نیازهای اساسی روان‌شناختی<sup>۵</sup> فراگیران در محیط آموزشی برآورده شود، انگیزش پیشرفت آن‌ها نیز افزایش می‌یابد. این نیازها مبنای نظریه‌ی خودتعیین‌گری را شکل می‌دهند و به‌عنوان انرژی لازم برای کمک به پرورش مهارت‌ها و رشد سالم

## روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه

دانش‌آموزان انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان دختر شاغل به تحصیل در پایه یازدهم ناحیه ۱ و ۲ و ۳ کرمانشاه در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ است. مطابق آمار اخذ شده از آموزش و پرورش شهر کرمانشاه جامعه آماری مذکور حدود ۳۶۹۹ نفر است. تعداد افراد نمونه برابر با ۴۰۰ نفر دانش‌آموز دختر پایه یازدهم است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. به این ترتیب که از بین مدارس منطقه‌ی یک و دو سه کرمانشاه، از هر منطقه ۲ مدرسه (در مجموع ۶ مدرسه از سه ناحیه)، از هر مدرسه ۳ کلاس (در مجموع ۱۸ کلاس در سه ناحیه) انتخاب شد و پرسشنامه در میان تمامی دانش‌آموزان کلاس‌های نمونه توزیع گشت و در نهایت ۴۰۰ پرسشنامه تکمیل شده جمع‌آوری گردید. جهت جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای ذیل استفاده کرد:

**پرسشنامه خودکارآمدی دانش‌آموز<sup>۱</sup>**: این پرسشنامه توسط مورگان و جینگ<sup>۲</sup> (۱۹۹۹) ساخته شده و دارای ۳۰ گویه است که در سه حوزه خرده‌مقیاس استعداد، کوشش و بافت طراحی شده و در قالب طیف لیکرت ۴ گزینه‌ای (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۴) ارائه شده است. دامنه نمرات از ۳۰ تا ۱۲۰ است. **کریم زاده (۱۳۸۰)** در پژوهش خود روایی آن را تأیید کرده و ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه را ۰/۷۶ محاسبه کرد.

**پرسشنامه انگیزش پیشرفت<sup>۳</sup>**: این پرسشنامه یکی از رایج‌ترین پرسشنامه‌ها برای سنجش پیشرفت است که توسط هرمنس<sup>۴</sup> (۱۹۸۷) براساس روش‌های تجربی و نظریه‌های موجود درباره انگیزه پیشرفت تهیه شده است. این پرسشنامه دارای ۲۹ سوال است که در پی جمله ناتمام، پاسخ‌های ۴ گزینه‌ای در مقیاس لیکرت ارائه شده و دامنه تغییرات نمرات از ۲۹ تا ۱۱۶ است. در پژوهش **اکبری (۱۳۸۶)** برای تعیین روایی پرسشنامه از روش تحلیل عاملی استفاده شد و نتایج قابل قبولی به دست آمد. همچنین ایشان در پژوهش خود ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های اعتماد به نفس (۰/۷۲)، پشتکار (۰/۶۵)، آینده‌نگری (۰/۶۰) و سختکوشی (۰/۵۷) را محاسبه کرد.

**پرسشنامه هویت تحصیلی<sup>۵</sup>**: نسخه اصلی این پرسشنامه که دارای ۴۰ گویه است، توسط **واز و ایزاکسون<sup>۶</sup> (۲۰۰۸)** ساخته شده و نسخه

باورهای خودکارآمدی به معنای ادراک افراد از توانایی‌هایشان برای تأثیرگذاری موفقیت‌آمیز بر محیط است (بندورا، ۲۰۰۸). براساس دیدگاه بندورا، زمانی که افراد باور داشته باشند، توانایی انجام اعمالی را دارند و آن اعمال پیامدهای مورد نظرشان را ایجاد می‌کند، نسبت به زمانی که باور نداشته باشند تلاش‌شان موفقیت‌آمیز است، به احتمال بیشتری برای انجام عمل برانگیخته می‌شوند (**نریمانی و وحیدی، ۱۳۹۲**). این باورها، به معنای خودکارآمدی است. در این راستا، نتایج نشان داده‌اند که خودکارآمدی به طور قدرتمندی پیامدهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند با موفقیت تحصیلی مرتبط است و اعمال فرد را به سمت اهداف وی هدایت کرده و به آن انگیزه می‌دهد (**یونگ و همکاران<sup>۷</sup>، ۲۰۱۰**). الیور و همکاران<sup>۸</sup> (۲۰۱۸) نشان دادند خودکارآمدی تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی تأثیری مستقیم دارد. خودکارآمدی تحصیلی با بعد عاطفی درگیری تحصیلی مرتبط است. افراد با خودکارآمدی بالا در مقایسه با افراد با خودکارآمدی پایین، عملکرد بهتری دارند؛ زیرا در هنگام مواجهه با یک تکلیف، تفکرات متفاوتی دارند، سخت‌تر کار می‌کنند و پشتکار بیشتری نشان می‌دهند و اعتقاد دارند می‌توانند از طریق اعمالشان تغییری در محیط ایجاد کنند (**فرناندو و همکاران<sup>۹</sup>، ۲۰۱۷**؛ **نریمانی و وحیدی، ۱۳۹۲**). اما افراد با باور خودکارآمدی پایین، تمایل به اجتناب از تکالیف چالش برانگیز دارند و بر تفکرات منفی تمرکز داشته و معمولاً دارای خلق افسرده هستند. در این راستا مطالعات نشان داده‌اند که عملکرد ضعیف افراد، به دلیل ناتوانی لازم در آن‌ها نیست، بلکه به این دلیل است که به توانایی‌های خود اطمینان ندارند (**شکولاکو<sup>۱۰</sup>، ۲۰۱۳**). سرانجام اینکه باورهای خودکارآمدی انگیزه پیشرفت و رسیدن افراد را به اهدافشان را بیشتر و احتمال موفقیت را نیز افزایش می‌دهد (**وب و شیران<sup>۱۱</sup>، ۲۰۰۸**؛ **افشاری، ۱۴۰۱**). با توجه به مطالب عنوان شده این پژوهش درصدد پاسخگویی به این سوال است که آیا مدل مفهومی پیش‌بینی انگیزش پیشرفت بر اساس هویت تحصیلی موفق، باورهای معرفت‌شناختی، نیازهای روان‌شناختی و خودکارآمدی تحصیلی با مدل تجربی برازش دارد؟

## روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بوده که ارتباط بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک را با حضور متغیر میانجی مورد بررسی قرار داد. مطالعه با هدف بررسی نقش واسطه‌ای خودکارآمدی تحصیلی در رابطه بین هویت تحصیلی موفق، باورهای معرفت‌شناختی، نیازهای اساسی روان‌شناختی با انگیزش پیشرفت

1. Vuong, Brown-Welty & Tracz
2. Olivier, Archambault, De Clercq, Galand
3. Fernando, Artiga, -Roselló
4. Shkullaku
5. Webb & Sheeran
6. Student Efficacy Scale
7. Morgan & Jinks
8. Achievement motivation questionnaire
9. Hermans
10. Academic Identity Questionnaire
11. Was & Isaacson

درجه‌ای از نمره یک (اصلاً درست نیست) تا نمره هفت (کاملاً درست است) می‌سنجد. نمره بالاتر در هر مقیاس نشان دهنده سطح بالاتر ارضای آن نیاز است. ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در سطح عمومی در پژوهش‌های خارجی به صورت مقدماتی مورد تأیید قرار گرفته است (جانستون و فینی، ۲۰۱۰). در مطالعه لاگاردیا و همکاران (۲۰۰۰) ضرایب اعتبار حاصل از اجرای آن روی پدر، مادر، دوستان و شریک روماتیک در همه موارد ۰/۹۲ به دست آمد. بشارت و رنجبر کلاگری (۱۳۹۲) ضرایب آلفای کرونباخ پرسش‌های زیرمقیاس‌های خودمختاری، شایستگی و ارتباط در مورد یک نمونه ایرانی ( $n=584$ ) را به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۳، ۰/۹۱ گزارش کردند. این پرسشنامه در مطالعه آن‌ها از روایی مطلوبی برخوردار بود. همچنین خوارزمی، کارشکی و مشکئی (۱۳۹۲) گزارش دادند که روایی این پرسشنامه مورد تأیید سه نفر از کارشناسان قرار گرفته است. سوربو<sup>۸</sup> و همکاران (۲۰۰۹) روایی ملاکی آن را ۰/۷۳ گزارش کردند.

#### یافته‌ها

در این قسمت به بررسی یافته‌های حاصل از پژوهش در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی پرداخته شده است. در بخش اول شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش بیان شده و در بخش دوم با استفاده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری، فرضیات پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

1. Epistemology Questionnaire (EQ)
2. Schommer
3. Peng & Fitzgerald
4. The Basic Needs Satisfaction in General Scale
5. laGuardia
6. Couchman
7. Johnston & Finney
8. Sorebo

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد نمونه	تعداد عبارات	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار
هویت تحصیلی	۴۰۰	۱۰	۳	۴/۶۰	۳/۴۲	۰/۲۹
انگیزش پیشرفت	۴۰۰	۲۹	۲/۳۱	۴	۳/۲۱	۰/۳۲
باورهای معرفت شناختی	۴۰۰	۶۳	۳/۱۴	۴/۶۴	۳/۲۴	۰/۲۳
نیازهای اساسی روان‌شناختی	۴۰۰	۲۱	۳/۰۹	۴/۳۳	۳/۶۱	۰/۴۷
خودکارآمدی تحصیلی	۴۰۰	۳۰	۲/۶۸	۳/۷۷	۳/۳۱	۰/۲۸

معیار ۰/۲۳)، میانگین نیازهای اساسی روان‌شناختی ۴/۰۲ (انحراف معیار ۰/۴۷)، میانگین خودکارآمدی تحصیلی ۳/۳۱ (انحراف معیار ۰/۲۸) است.

فارسی آن که شامل ۳۲ گویه است، توسط حجازی و همکاران (۱۳۹۰) تهیه شده و پاسخ‌ها بر روی مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از کاملاً موافقم (۱) تا کاملاً مخالفم (۵) درج می‌شود. بر اساس یافته‌های پژوهش حجازی و همکاران (۱۳۹۰) این مقیاس دارای روایی قابل قبولی در میان دانش‌آموزان ایرانی است. آن‌ها ضریب آلفای کرونباخ برای عامل‌های هویت موفق (۰/۸۵)، هویت دیررس (۰/۷۲)، هویت سردرگم (۰/۷۱) و هویت زودرس (۰/۵۹) را محاسبه کردند.

**پرسشنامه باورهای معرفت شناختی<sup>۱</sup>:** باورهای معرفت شناختی توسط پرسشنامه ۶۳ سوالی شومر<sup>۲</sup> (۱۹۹۰) که برای سنجش ۵ بعد متغیر معرفت شناختی معرفی گردیده، سنجیده می‌شود. از این پنج بعد سه بعد به دانش (ساختار، قطعیت و منبع) و دو بعد دیگر (کنترل و سرعت) به اکتساب دانش مربوط است. در این پرسشنامه، پاسخ‌ها بر روی یک مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۷) مشخص می‌شود. پنگ و فیتز جرال<sup>۳</sup> (۲۰۰۶) گزارش کرده‌اند که روایی محتوایی این پرسشنامه توسط صاحب‌نظران حوزه روان‌شناسی تربیتی و روایی پیش‌بین آن نیز در بافت‌های متعدد یادگیری به تأیید رسیده است. در پژوهش رضائی (۱۳۸۹) نیز روایی سازه این پرسشنامه تأیید شده است. همچنین در پژوهش مذکور ضریب آلفای کرونباخ برای عامل‌های دانش ساده/قطعی و یادگیری سریع/ثابت به ترتیب ۰/۶۸ و ۰/۶۵ گزارش شده است.

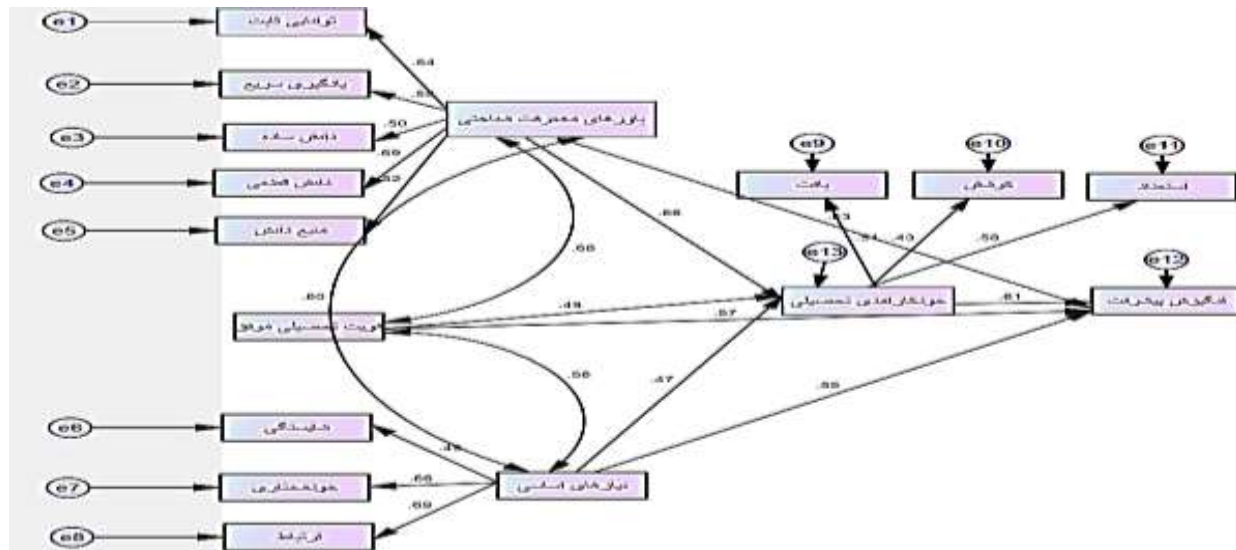
**پرسشنامه نیازهای اساسی روان‌شناختی<sup>۴</sup>:** این مقیاس توسط لاگاردیا، رایان، کاجمن<sup>۵</sup> و دسی در سال ۲۰۰۰ ساخته شده که از ۲۱ گویه تشکیل شده است و ارضای نیازهای بنیادین روان‌شناختی را در سطح عمومی اندازه‌گیری می‌کند. گویه‌های آزمون سه زیر مقیاس خودمختاری، شایستگی و ارتباط (تعلق) را در اندازه‌های هفت

بررسی شاخص‌های مورد بررسی در پژوهش مطابق جدول شماره ۴- ۱ نشان داد که میانگین هویت تحصیلی برابر ۳/۸۲ (انحراف معیار ۰/۲۹)، انگیزش پیشرفت با میانگین ۳/۲۱ (انحراف معیار ۰/۳۲)، میانگین باورهای معرفت شناختی با میانگین ۳/۲۴ (انحراف

از نرم افزار تحلیل ساختارهای گشتاوری (AMOS24) مدل پیشنهادی مورد آزمایش قرار گرفت که در ادامه نتایج مدل پیشنهادی توضیح داده شده است. نتایج مدل پیشنهادی در شکل ۱ منعکس شده است.

یکی از شرایط استفاده از تحلیل مسیر، نرمال بودن متغیرها است. نتایج آزمون کلموگراف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها نشان داد که در همه متغیرها مقدار  $Z$  به دست آمده معنادار نبود ( $P > 0/05$ ).

در پژوهش حاضر به منظور آزمون برازش مدل پیشنهادی با استفاده



شکل ۱. نتایج مدل پیشنهادی تحقیق

مقدار ضریب Beta در مسیرهای مدل پیشنهادی نشان می‌دهد که ضریب Beta باورهای معرفت شناختی و انگیزش پیشرفت برابر  $0/63$  است که با توجه به میزان  $P=0/001$ ، در سطح  $95\%$  معنادار بود. ضریب Beta بارهای معرفت شناختی و خودکارآمدی برابر  $0/66$  است که با توجه به میزان  $p=0/003$  در سطح  $95\%$  درصد اطمینان معنادار بود. ضریب Beta هویت تحصیلی و خودکارآمدی و هویت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی به ترتیب برابر  $0/49$  و  $0/57$  است که با توجه به میزان  $P=0/000$  در سطح  $95\%$  معنادار است. ضریب Beta نیازهای اساسی و خودکارآمدی و نیازهای اساسی و انگیزش پیشرفت به ترتیب برابر  $0/47$  و  $0/55$  است که با توجه به میزان

مقدار ضریب Beta در مسیرهای مدل پیشنهادی نشان می‌دهد که ضریب Beta باورهای معرفت شناختی و انگیزش پیشرفت برابر  $0/63$  است که با توجه به میزان  $P=0/001$ ، در سطح  $95\%$  معنادار بود. ضریب Beta بارهای معرفت شناختی و خودکارآمدی برابر  $0/66$  است که با توجه به میزان  $p=0/003$  در سطح  $95\%$  درصد اطمینان معنادار بود. ضریب Beta هویت تحصیلی و خودکارآمدی و هویت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی به ترتیب برابر  $0/49$  و  $0/57$  است که با توجه به میزان  $P=0/000$  در سطح  $95\%$  معنادار است. ضریب Beta نیازهای اساسی و خودکارآمدی و نیازهای اساسی و انگیزش پیشرفت به ترتیب برابر  $0/47$  و  $0/55$  است که با توجه به میزان

جدول ۲. همبستگی بین مؤلفه‌های پژوهش و انگیزش پیشرفت

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	ضریب همبستگی	سطح معناداری
انگیزش پیشرفت	باورهای معرفت شناختی	توانایی ثابت	$0/006$
		یادگیری سریع	$0/001$
		دانش ساده	$0/012$
		دانش قطعی	$0/015$
		منبع دانش	$0/001$
	شایستگی	$0/012$	
نیازهای اساسی	خودمختاری	$0/037$	
	ارتباط	$0/006$	

متغیرها با متغیر انگیزش پیشرفت وجود دارد و از لحاظ آماری معنادار است ( $P < 0/05$ ).

در جدول (۲) همبستگی بین مؤلفه‌های هویت تحصیلی موفق باورهای معرفت‌شناختی و نیازهای اساسی و انگیزش پیشرفت ارائه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌گردد رابطه مثبت و مستقیمی بین این

جدول ۳. خلاصه مدل پیش‌بینی انگیزش پیشرفت بر اساس متغیرهای پژوهش

متغیر	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
هویت تحصیلی	۰/۷۷	۰/۶۰	۰/۵۹	۱/۷۲
باورهای معرفت‌شناختی	۰/۸۲	۰/۶۸	۰/۶۷	۱/۵۶
نیازهای اساسی روان‌شناختی	۰/۸۰	۰/۶۵	۰/۶۴	۱/۲۸

همچنین ضریب تعیین به دست آمده نشان می‌دهد با اطمینان ۹۵ درصد متغیرهای هویت تحصیلی، باورهای معرفت‌شناختی و نیازهای اساسی روان‌شناختی توان تبیین متغیر انگیزش پیشرفت را به میزان قابل توجهی دارد.

در جدول (۳) خلاصه مدل پیش‌بینی انگیزش پیشرفت بر اساس متغیرهای هویت تحصیلی موفق، باورهای معرفت‌شناختی و نیازهای اساسی روان‌شناختی ارائه شده است. ضریب همبستگی چندگانه بین متغیرهای انگیزش پیشرفت و هویت تحصیلی موفق ۰/۷۷، باورهای معرفت‌شناختی ۰/۸۲ و نیازهای اساسی روان‌شناختی ۰/۸۰ است.

جدول ۴. آزمون تحلیل واریانس برای بررسی معناداری مدل رگرسیون پیش‌بینی انگیزش پیشرفت بر اساس متغیرهای پژوهش

منبع	MM	df	MS	F	P
رگرسیون	۷۹۸/۰۱۱	۱	۲۶۶/۰۰۳	۸۷/۹۶۴	۰/۰۰۱
باقیمانده	۵۱۷/۱۰۲	۳۹۸	۳/۰۲۴		
کل	۱۳۱۵/۱۱۲	۳۹۹			
رگرسیون	۹۰۱/۹۱۲	۵	۱۵۰/۳۱۹	۶/۱۱۷	۰/۰۰۱
باقیمانده	۴۱۳/۲۰۰	۳۹۴	۲/۴۶۰		
کل	۱۳۱۵/۱۱۲	۳۹۹			
رگرسیون	۸۴۵/۸۰۵	۳	۲۸۱/۹۳۵	۵/۶۱۴	۰/۰۰۱
باقیمانده	۶۴۱/۱۶۶	۳۹۶	۱/۶۱۹		
کل	۱۴۸۶/۹۷۱	۳۹۹			

در جدول (۴) آزمون تحلیل واریانس برای بررسی معناداری مدل رگرسیون پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی بر اساس متغیرهای پژوهش ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود مقدار آماره Fیشر به دست آمده برای تمامی متغیرها از لحاظ آماری معنادار است ( $P < 0/05$ )، پس می‌توان نتیجه گرفت که از طریق متغیرهای هویت تحصیلی موفق، باورهای معرفت‌شناختی و نیازهای اساسی روان‌شناختی می‌توان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرد. در جدول شماره (۵) ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس متغیرهای هویت تحصیلی، باورهای معرفت‌شناختی و نیازهای اساسی روان‌شناختی ارائه شده

است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود مقدار t از لحاظ آماری معنی‌دار است. هویت تحصیلی با بتای ۰/۵۵ توانسته ۵۵ درصد متغیر انگیزش پیشرفت تحصیلی، باورهای معرفت‌شناختی و نیازهای روان‌شناختی نیز به میزان قابل توجهی متغیر انگیزش پیشرفت تحصیلی را تبیین کند. و با توجه به میزان سطح معناداری بدست آمده از آزمون رگرسیون و اینکه این مقدار در سطح ۹۵ درصد اطمینان از  $P < 0/05$  کمتر از می‌توان گفت هویت تحصیلی، باورهای معرفت‌شناختی و نیازهای اساسی روان‌شناختی بر انگیزش پیشرفت تأثیری مثبت و معنادار دارند و با تقویت این متغیرها می‌توان انگیزش پیشرفت تحصیلی را در دانش‌آموزان افزایش داد.

در جدول شماره (۵) ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس متغیرهای هویت تحصیلی، باورهای معرفت‌شناختی و نیازهای اساسی روان‌شناختی ارائه شده



جدول ۵. ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی انگیزش پیشرفت تحصیلی براساس متغیرهای پژوهش

متغیر	مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	آماره T	سطح معناداری
		B	خطای معیار			
هویت تحصیلی موفق	ثابت	۶/۱۷۸	۰/۶۶	-	۹/۲۹	۰/۰۰۱
	هویت تحصیلی موفق	۰/۱۵	۰/۰۲	۰/۵۵	۶/۰۳	۰/۰۰۱
	ضریب ثابت	۵/۵۱	۲/۱۲	---	۲/۵۹	۰/۰۱۸
	توانایی ثابت	۰/۸۵	۰/۰۵۳	۰/۹۴	۱۶/۰۳	۰/۰۰۱
	یادگیری سریع	۱/۰۱	۰/۰۶۴	۱/۱۳	۱۵/۷۸	۰/۰۰۱
باورهای معرفت‌شناختی	دانش ساده	۰/۶۷	۰/۱۴	۰/۶۹	۴/۷۸	۰/۰۰۱
	دانش قطعی	۰/۹۷	۰/۲۵	۱/۰۱۱	۳/۸۸	۰/۰۰۳
	منبع دانش	۰/۷۷	۰/۲۳	۰/۸۵	۳/۳۴	۰/۰۱۹
	ضریب ثابت	۴/۴۵	۲/۱۹	---	۲/۰۳	۰/۰۰۵
	شایستگی	۱/۱۷	۰/۰۹۹	۱/۲۲	۱۱/۸۱	۰/۰۰۱
نیازهای اساسی روان‌شناختی	خودمختاری	۰/۹۷	۰/۱۵	۱/۱۰	۶/۴۶	۰/۰۰۱
	ارتباط	۰/۹۵	۰/۰۶۴	۱/۱۲	۱۴/۸۴	۰/۰۰۱

رفتاری است که شامل فعال بودن، انتخاب فرصت‌ها و مدیریت بر آن‌ها است که این با هویت تحصیلی موفق افراد در ارتباط است. به نظر می‌رسد هرچه شخص مسئولیت‌پذیرتر، خود تنظیم‌گرتر و کارا تر باشد، دور از انتظار نیست که از خود کارآمدی بیشتری نیز برخوردار باشد؛ زیرا چنین افرادی دارای شخصیت و هویت ثابتی هستند که این در تصمیم‌گیری‌ها، خصوصا در عرصه تحصیلی به آن‌ها کمک شایانی می‌کند. بنابراین، با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان گفت که هویت تحصیلی موفق از طریق نقش مؤثر خود کارآمدی تحصیلی موجب افزایش انگیزش تحصیلی در دانش‌آموزان می‌گردد. انگیزش و خود کارآمدی به افراد کمک می‌کند تا شناخت بهتری نسبت به توانایی‌های شناختی، نقاط قوت و ضعف و هدف‌های خود داشته باشند، این آگاهی افراد از نیازها و توانایی‌های خود می‌تواند به یادگیری بهتر محتوای آموزش داده شده منجر شود.

همچنین براساس نتایج بدست آمده از آزمون همبستگی و رگرسیون خطی می‌توان گفت باورهای معرفت‌شناختی بر انگیزش پیشرفت اثر مستقیم دارد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت باورهای معرفت‌شناختی یعنی باورهای دانش‌آموزان درباره ماهیت یادگیری و دانش بر میزان مشارکت فعال آن‌ها در یادگیری، مقاومت و پشتکار در انجام تکالیف دشوار، درک مطلب و حل مسائل تأثیر می‌گذارند و لذا می‌توانند به یادگیری و به دنبال آن بر انگیزش پیشرفت تحصیلی کمک کنند (عینی، ۲۰۲۰).

### بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که هویت تحصیلی موفق بر انگیزش پیشرفت است. رحیمی و فرهادی (۱۳۹۶) و فرامرزی و همکاران (۱۳۹۵) بر تأثیرگذاری هویت تحصیلی موفق بر انگیزش تأکید دارند که این نتایج همسو با نتایج پژوهش حاضر است. هو (۲۰۱۵) نیز به این نتیجه رسیدند که هویت بر انگیزش پیشرفت تحصیلی فرد تأثیری مثبت و مستقیم دارد. در تبیین این پژوهش باید بیان داشت هویت تحصیلی موفق بالاترین سطح سلامت روانی را نشان می‌دهد که موجب خودشکوفایی تحصیلی دانش‌آموزان می‌گردد. استفاده از سبک هویت موفق، خودشکوفایی و شادکامی ذهنی را به همراه دارد. نوجوانان دارای هویت موفق به طور کلی از لحاظ روانی، سازگاری سالم و خوبی دارند و با مسائل به نحو مناسب و شایسته‌ای کنار می‌آیند. آن‌ها کارآمدی شخصی بالایی دارند و اضطراب‌شان پایین است. افرادی که دارای هویت تحصیلی موفق هستند برای پیشرفت و پیگیری در تکالیف دشوار انگیزه زیادی دارند.

همچنین نتایج نشان داد که از طریق خود کارآمدی، هویت تحصیلی موفق بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر معنی‌داری دارد. به بیان دیگر هویت تحصیلی موفق از طریق تأثیرگذاری بر خود کارآمدی بر پیشرفت دانش‌آموزان تأثیرگذار است. نتایج این پژوهش همسو با نتایج پژوهش الیور و همکاران (۲۰۱۸)، فرامرزی و همکاران (۱۳۹۵) است.

در تبیین این نتیجه باید بیان داشت که، خود کارآمدی، الگوی

از طرفی این باورها از یک سو با تحول‌شناختی و از سوی دیگر با بافت فرهنگی مرتبط بوده و می‌تواند برخوردگرانی و عملکرد کلاسی اثر داشته باشد. لذا می‌توان گفت باورهای معرفت‌شناختی به عنوان نظامی از فرض‌ها و باورهای ضمنی و مطلق در نظر گرفته می‌شود که فراگیران درباره ماهیت دانش و کسب آن دارند که این باورها انگیزش پیشرفت تحصیلی را افزایش می‌دهند. نتایج حاصل از مدل معادلات ساختاری نیز حاکی از این است که، باورهای معرفت‌شناختی از طریق تأثیرگذاری بر خودکارآمدی بر پیشرفت دانش‌آموزان تأثیرگذار است. **لین و همکاران<sup>۱</sup> (۲۰۱۳)**، به نتایج همسو با نتایج پژوهش حاضر رسیدند. براساس نظریه خودکارآمدی بندورا دانش‌آموزانی که احساس می‌کنند یادگیری اکتسابی و سریع است، بیشتر به طور درونی برانگیخته می‌شوند و در موقعیت‌های یادگیری سطوح بالاتری از خودکارآمدی را نشان می‌دهند. از سوی دیگر به طور مشابه این باورهای معرفت‌شناختی و خودکارآمدی می‌تواند زمینه فکری سالم و افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی را در دانش‌آموزان فراهم آورد؛ زیرا پرداختن به خودنظم‌دهی و پردازش عمیق، نیازمند توانمند دانستن خود، داشتن پشتکار، انگیزه و میل زیاد به ماندن در تکلیف است. بر همین اساس اگر دانش‌آموزی دارای باورهای معرفت‌شناختی سطح بالا باشد در انجام فعالیت‌های آموزشی سطح بالاتری از کارایی و خودکارآمدی از خود نشان داده که این امر موجب افزایش انگیزه تحصیلی در این دانش‌آموزان گشته و موجب پیشرفت تحصیلی خواهد شد.

نتایج بدست آمده مؤید تأثیر مستقیم نیازهای اساسی روان‌شناختی بر انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان است. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت منبع تغذیه رشد و کارکرد سالم، نیازهای روان‌شناختی (خودمختاری، ارتباط و شایستگی) است. چنانچه نیازها تا حدودی به طور مداوم ارضا شوند افراد به طور مؤثر در فعالیت‌ها درگیر شده و به عملکرد مثبتی دست می‌یابند. بنابراین، انگیزش پیشرفت بازتابی از ارضا نیازهای روان‌شناختی خواهد بود. مطابق با نظریه خودتعیین‌گری تجربه ادراک خودمختاری، شایستگی و ارتباط، انگیزش درونی و انگیزش پیشرفت را تسهیل می‌کند و هر رویدادی که نیازهای اساسی افراد را برآورده کند به افزایش انگیزش منجر می‌گردد. دانش‌آموزی که این نیاز در آن ارضا می‌شود، خود را عامل می‌داند و به طور خودانگیخته در فعالیت‌ها شرکت کرده؛ بنابراین، سطوح بالاتری از

پیشرفت تحصیلی را تجربه می‌کند.

مدل معادلات ساختاری نشان داد که، نیازهای اساسی روان‌شناختی از طریق تأثیرگذاری بر خودکارآمدی بر پیشرفت دانش‌آموزان تأثیرگذار است. این بدان معنی است که دانش‌آموزانی که دارای سطوح بالاتر خودکارآمدی تحصیلی هستند انگیزه بالایی برای یادگیری و پیشرفت دارند. برای انجام تکالیف و پروژه‌ها مشتاق‌ترند، انگیزه بیشتری برای یادگیری دارند و پیشرفت تحصیلی چشم‌گیری دارند. تنش‌ها و نگرانی کمتری را تجربه می‌کنند و در نتیجه در مقایسه با دانش‌آموزانی که خودکارآمدی تحصیلی کمتری دارند، درگیری تحصیلی بالاتری دارند. بنابر نظریه خودتعیین‌گری، برآورده شدن نیازهای اساسی روان‌شناختی موجب لذت بردن دانش‌آموزان از یادگیری و افزایش انگیزه پیشرفت می‌شود که می‌تواند تأثیر مثبت خودکارآمدی را در این رابطه مشاهده کرد. با توجه به این که ارضای نیاز شایستگی موجب بهبود باور دانش‌آموزان نسبت به توانایی خود در تأثیر گذاشتن بر محیط می‌شود؛ بنابراین، احساس بالایی از خودکارآمدی تحصیلی در آن‌ها ایجاد می‌کند. از سوی دیگر، خودکارآمدی تحصیلی موجب افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی، درگیری و استقامت در مشکلات و شکست‌ها می‌گردد.

با توجه به نتایج به‌دست آمده، توجه به غنای بیشتر محیط‌های آموزشی و حرکت به سمت پرورش ابعاد هویت تحصیلی موفق پیشنهاد می‌گردد. لازم است قبل از ورود دانش‌آموزان به دوره‌های مختلف تحصیلی یا دانشگاهی یک سیستم ارزیابی و شناخت در این حوزه ایجاد گردد و متناسب یافته‌های آن، برنامه‌ریزی درسی و تدریس صورت گیرد. آشنا کردن معلمان، متخصصین آموزش و پرورش، دانشجویان و اساتید با باورهای معرفت‌شناختی و تطبیق شیوه‌های آموزش خود با این مؤلفه مهم و انعطاف‌پذیری در امر یاددهی و تدریس صورت گیرد. معلمانانی که می‌خواهند دانش‌آموزان در تکالیف درسی درگیر شوند، محیط یادگیری فراهم کنند که از برآورده شدن نیازهای روان‌شناختی دانش‌آموزان حمایت کند. نقش مهمی که معلمان در کمک به دانش‌آموزان در رشد این منبع انگیزشی بازی می‌کنند از طریق کلاس‌های حامی خودمختاری دانش‌آموزان فراهم می‌گردد که به نوبه خود باعث برآورده شدن نیازهای اساسی آنان می‌شود.

1. Lin, Deng, Chai & Tsai

## روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه

حجازی، ا.، امانی، ح.، یزدانی، م. (۱۳۹۰). ارزیابی ویژگی‌های

روان‌سنجی پرسشنامه منزلت‌های هویت تحصیلی در دانش‌آموزان ایرانی. فصلنامه روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، ۲(۵)، ۱-۱۵. <https://unitahlil.ir/product>

شیخ‌الاسلامی، ر.، رضویه، ا. (۱۳۸۴). پیش‌بینی خلاقیت دانشجویان شیراز با توجه به متغیرهای انگیزش بیرونی، انگیزش درونی و جنسیت. مجله علوم انسانی دانشگاه شیراز، ۲۲، ۱۰۳-۹۴.

<https://www.sid.ir/paper/13370/fa>  
رحیمی، م.، فرهادی، س. (۱۳۹۶). نقش واسطه‌گری انگیزش تحصیلی در رابطه بین هویت تحصیلی و ابعاد بهزیستی هیجانی. مجله‌ی مطالعات آموزش و یادگیری، ۹، ۳۶-۲۰.

<https://www.sid.ir/paper/357665/fa>  
فرامرزی، ح.، مکتبی، غ.، قاسمی‌خواه، س.، فرزادی، ف. (۱۳۹۵). رابطه بین جهت‌گیری‌های انگیزشی و خودکارآمدی تحصیلی با هویت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه جندی شاپور اهواز. فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی، ۷(۴)، ۳۴۶-۳۵۴.

<https://www.google.com/search?q>  
قمری، م. (۱۳۹۲). رابطه بین سرمایه اجتماعی و انگیزش دورنی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر کرج. فصلنامه آموزش و ارزشیابی، ۶(۲۲)، ۸۸-۴۵.

[https://jinev.tabriz.iau.ir/article\\_521538.html](https://jinev.tabriz.iau.ir/article_521538.html)  
علی‌بخشی، ز.، زارع، ح. (۱۳۸۹). اثربخشی آموزش خودتنظیمی یادگیری و مهارت‌های مطالعه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۴(۳)، ۸۰-۶۹.

[Doi: 20.1001.1.20084331.1389.4.4.3.7]  
کریم‌زاده، م. (۱۳۸۰). بررسی رابطه مفهوم خود (تحصیلی-غیرتحصیلی) و خودکارآمدی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.

<https://www.sid.ir/paper/66059/fa>  
نریمانی، محمد و وحیدی، زهره. (۱۳۹۲). مقایسه‌ی نارسایی هیجانی، باورهای خودکارآمدی و عزت‌نفس در میان دانش‌آموزان با و بدون ناتوانی یادگیری. مجله ناتوانی‌های یادگیری، ۳(۲)، ۹۱-۷۸. [D\\_JLD\\_3\\_2\\_92\\_12\\_25\\_5](https://doi.org/10.22051/JONTOE.2017.1848)

## ملاحظات اخلاقی

## پیروی از اصول اخلاق پژوهش

اصول اخلاقی تماماً در این پژوهش رعایت شده است. شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج شوند. همچنین همه شرکت‌کنندگان در جریان روند پژوهش بودند. اطلاعات آن‌ها محرمانه نگه داشته شد.

## حامی مالی

این پژوهش هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

## مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخش‌های پژوهش حاضر مشارکت داشتند.

## تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

## منابع

افشاری، علی. (۱۴۰۱). اثر بخشی روش آموزش ایفای نقش بر خودکارآمدی تحصیلی، سازگاری اجتماعی و انگیزه تحصیلی در دانش‌آموزان با اختلال یادگیری. مجله ناتوانی‌های یادگیری، ۱۱(۳)، ۲۹-۱۵.

[Doi: 10.22098/JLD.2022.8276.1871]  
اکبری، ب. (۱۳۸۶). روایی و اعتبار آزمون انگیزش پیشرفت هرمنس بر روی دانش‌آموزان دوره متوسطه استان گیلان. دانش و پژوهش در علوم تربیتی، ۱۶، ۹۶-۷۳.

<https://www.sid.ir/paper/127508/fa>  
حسن‌زاده، ر. (۱۳۸۱). رابطه بین انگیزش (درونی - بیرونی) و منبع کنترل (درونی - بیرونی) و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. فصلنامه روان‌شناسی آموزشی، ۱(۲)، ۱۱۹-۱۰۷.

[http://noavaryedu.oerp.ir/article\\_78721.html](http://noavaryedu.oerp.ir/article_78721.html)  
حسینی‌منش، ز.، امیدیان، م.، بفرویی، ک. (۱۳۹۶). نقش اهداف، باورهای معرفت‌شناختی و کیفیت تجارب یادگیری در اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان. فصلنامه علمی-پژوهشی اندیشه‌های نوین تربیتی، ۱۳(۲)، ۷۰-۵۳.

[Doi: 10.22051/JONTOE.2017.1848]

- Afshari, A. (2022). The effectiveness of role-playing training on academic self-efficacy, social adjustment and academic motivation in elementary school students. *Journal of Learning Disabilities*, 11(3), 15-29. (Persian) [Doi: [10.22098/JLD.2022.8276.1871](https://doi.org/10.22098/JLD.2022.8276.1871)]
- Duffin, L. C., French, B. F., & Patrick, H. (2012). The teachers' sense of efficacy scale: Confirming the factor structure with beginning pre-service teachers. *Journal of Teaching and Teacher Education*, 28, 827-834. [Doi:[10.1016/j.tate.2012.03.004](https://doi.org/10.1016/j.tate.2012.03.004)]
- Eyni, S. (2020). The effectiveness of mentalization-based therapy on improving object relations of people with borderline personality disorder. *Journal of Research in Psychopathology*, 1(1), 16-23. [Doi: [10.22098/JRP.2020.1028](https://doi.org/10.22098/JRP.2020.1028)]
- Fernando Doménech-Betoret, Laura Abellán-Roselló, and Amparo Gómez-Artiga. (2017). Self-Efficacy, Satisfaction, and Academic Achievement: The Mediator Role of Students' Expectancy-Value Beliefs. Published online 2017 Jul 18. [Doi: [10.3389/fpsyg.2017.01193](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01193)].
- Hou, A. (2015). A Study on the Relationships among High School Students' Ego Identity, Academic Motivation and Academic Performance. Unpublished Master Thesis. NSYSU University. [Doi:[10.1093/rfs/hhu068](https://doi.org/10.1093/rfs/hhu068)]
- Johnston, M. & Finney, S. (2010). Measuring basic needs satisfaction: evaluating previous and conducting new psychometric evaluations of the basic needs satisfaction in general scale. *Psychology of Export and Exercis*, 11, 91-99. [Doi:[10.1016/j.cedpsych.2010.04.003](https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2010.04.003)]
- Lin, T. J., Deng, F., Chai, C. S., & Tsai, C. C. (2013). High school students' scientific epistemological beliefs, motivation in learning science, and their relationships: A comparative study within the Chinese culture. *International Journal of Educational Development*, 33(1), 37-47. [Doi:[10.1016/j.ijedudev.2012.01.007](https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2012.01.007)]
- Luong, C.; Strobel, A.; Wollschläger, R.; Greiff, S.; Vainikainen, M. & Preckel, F. (2017). Need for cognition in children and adolescents: Behavioral correlates and relations to academic achievement and potential. *Learning and Individual Differences*, 53, 103-113. [Doi:[10.1016/j.lindif.2016.10.019](https://doi.org/10.1016/j.lindif.2016.10.019)]
- Martos, T., & Sally, V. (2017). Self-determination theory and the emerging fields of relationship science and Nich construction theory. *European Journal of Mental Health*, 1(12), 73-87. [Doi: [10.5708/EJMH.12.2017.1.5](https://doi.org/10.5708/EJMH.12.2017.1.5)]
- Narimani, M., & Vahidi, Z. (2014). A comparison of alexithymia, self-efficacy and self-esteem in students with and without learning disability. *Journal of Learning Disabilities*, 3(2), 78-91. (Persian) [Doi: [D\\_JLD\\_3\\_2\\_92\\_12\\_25\\_5](https://doi.org/10.22098/JLD.3.2.92.12.25.5)]
- Peng, H. & Fitzgerald, G. E. (2006). Relationships between teacher education students' epistemological beliefs and their learning outcomes in a case-based hypermedia learning environment. *Journal of Technology and Teacher Education*, 4, 255-281 [https://www.learntechlib.org/p/5690/]
- Ratelle, C. F., & Duchesne, S. (2014). Trajectories of psychological need satisfaction from early to late adolescence as a predictor of adjustment in school. *Journal of Contemporary Educational Psychology*, 39(4), 388-400. Doi: [Doi:[10.1016/j.cedpsych.2014.09.003](https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2014.09.003)]
- Schommer-Aikins, M., Duell, O. K. & Hutter, R. (2005). Epistemological Beliefs, Mathematical Problem-Solving Beliefs, and Academic Performance. *The Elementary School Library*, 105, 3; Academic Research pg. 289. [https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/428745]
- Shkullaku, R. (2013). The Relationship between Self Efficacy and Academic Performance in the context of gender among Albanian Students. *Journal of European Academic Research*, 4, 467-478. Doi: [https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1089.6533&rep=rep1&type=pdf]
- Vandercammen, L., Hofmans, J., & Theuns, P. (2014). The mediating role of affect in the relationship between need satisfaction and autonomous motivation. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 87(1), 62-79. [Doi:[10.1111/joop.12032](https://doi.org/10.1111/joop.12032)]
- Vuong, M., Brown-Welty, S., & Tracz, S. (2010). The effects of self-efficacy on academic success of first-generation college sophomore students. *Journal of College Student Development*, 51(1), 50-64. [Doi: [10.1353/csd.0.0109](https://doi.org/10.1353/csd.0.0109)]
- Was, C. A, Harthy, I. A, Oden, M.S, et al. (2009). Academic identity status and Relationshi to achievement goal orientation. *Electronic Journal of Research in Education Psychology*, 7(2), 627 -652. [Doi:[10.25115/ejrep.v7i18.1363](https://doi.org/10.25115/ejrep.v7i18.1363)]
- Webb, T. L., & Sheeran, P. (2008). Mechanisms of implementation intention effects: The role of goal intentions, self-efficacy, and accessibility of plan components. *British Journal of Social Psychology*, 47, 373-395.